مقدمه

هلو، بومی نواحی گرم چین می‌باشد که حدود ۲۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح در آنجا وجود داشته است. بنظر می‌رسد هلو از طریق راه‌های تجاری از چین به ایران و سپس به حوزه مدیترانه و یونان (اروپا) وارد شد و از آنجا به آمریکای شمالی انتقال و گسترش یافته است. هلو و شلیل سرشار از ویتامین‌های C,A و نیز منبع خوبی از پتاسیم است. این میوه در پیشگیری از بروز بسیاری از بیماری‌های مزمن نظیر سرطان، دیابت و بیماری‌های قلبی و عروقی که از مهمترین علل مرگ و میر هستند، موثر است. بهتر است هلو و شلیل با پوست مصرف شود، چون پست آن دارای ویتامین A است.

مشخصات گیاهشناسی هلو و شلیل

هلو با نام علمی (Prunus Persica L. Batch) و شلیل با نام علمی (Prunus Persica Var. nectarine) از خانواده گل سرخیان (Rosaceae) می‌باشد که به مجموعه این زیر خانواده، هسته داران گفته می‌شود. برگ‌های هلو و شلیل کشیده با نوک تیز و حاشیه برگ‌ها دارای دندانه‌های ریز می‌باشد. گل‌های منفرد، بصورت جانبی روی شاخه‌هایی که سال قبل رشد نموده‌اند تشکیل می‌شوند و از رنگ صورتی تا قرمز و بنفش متغییر می‌باشند و بطور معمول قبل از پیدایش برگ‌ها ظاهر می‌شوند.

بیشتر ارقام هلو و شلیل خود بارور بوده و گرده افشانی بطور طبیعی توسط حشرات انجام می‌شود و نیازی به ارقام گرده‌دهنده ندارد. پوست میوه هلو توسط مقدار زیادی کرک پوشیده شده است. گوشت میوه ممکن است سفید و یا زرد و در اطراف هسته قرمز باشد. هسته میوه ممکن است به گوشت چسبیده و یا از آن جدا باشد.

شلیل، نوعی هلو است که توسط جهش رویشی در یکی از ژن‌های هلو ایجاد گشته که موجب از بین رفتن کرک‌های روی پوست میوه هلو و در نتیجه ایجاد رنگ، عطر و طعم خاص شلیل شده است.

جدول ۱- مشخصات گیاه‌شناسی هلو و شلیل

نام فارسی	**هلو و شلیل**
نام انگلیسی	**Peaches and nectarines**
نام علمی	**Prunus Persica L. Batch Prunus Persica Var. nectarine**
خانواده	**Rosaceae**

شکل ۱- آشنایی با درخت، شکوفه، میوه و دانه هلو و شلیل

کاشت

هلو و شلیل یک دامنه نیاز سرمایی وسیع نسبت به سایر محصولات دارند که در تشکیل گل و میوه موثر است. بعضی از ارقام فاقد نیاز سرمایی است و در مناطق گرمسیری کشت می‌شود و بعضی ارقام آن حدود ۱۰۰۰ ساعت دمای کمتر از ۷ درجه سانتیگراد سرما نیاز دارد. بطور میانگین نیاز سرمایی بیشتر ارقام حدود ۶۰۰-۹۰۰ ساعت دمای کمتر از ۷ درجه سانتیگراد می‌باشد. مقاومت هلو، در برابر سرمای زمستانه، از سیب و گلابی کمتر و تقریبا مشابه "به" می‌باشد.

خاک‌های لومی تا شنی متوسط بهترین خاک برای کاشت هلو و شلیل می‌باشد این خاک‌ها می‌بایست عمیق و با زهکش مناسب باشند. زیرا ریشه هلو و شلیل همانند بیشتر درختان هسته‌دار نسبت به تنش ضعیف و غرقاب شدن اراضی بسیار حساس است. مناسب‌ترین اسیدیته خاک بین ۶-۷ می‌باشد.

مناسب‌ترین فاصله برای درختان هلو و شلیل با پایه‌های بذری ۴ در ۴ متر یا ۵ در ۴ یا ۵ در ۵ متر توصیه می‌شود. پس از علامت گذاری و تعیین نقاط کاشت روی ردیف‌ها و خطوط باید گودال‌هایی به ابعاد حداقل ۶۰ در ۶۰ سانتیمتر حفر کرد. سپس خاک سطح الارض را با کود دامی پوسیده مخلوط نموده و مقداری از آن را در ته گودال ریخته و نسبت به آبیاری آن اقدام نمود تا خاک گودال کاملا نشست نماید. پس از نشست کامل، مقدار دیگری از آن را در ته گودال بصورت کپه‌ای یا مخروط می‌ریزند.

در مناطقی که زمستان ملایم و مرطوب باشد بهترین زمان کاشت نهال هلو و شلیل اواخر پاییز است و در مناطقی که سرد و خیلی خشک باشد. عملیات کاشت نهال باید در اواخر زمستان یا اوایل فروردین قبل از باز شدن جوانه‌ها صورت گیرد زیرا در چنین روزها، هوای سرد مانع رشد قسمت‌های رویشی نهال می‌شود ولیکن ریشه‌ها در داخل خاک با درجه حرارت ثابت زمین رشد و فعالیت ریشه‌ها آغاز خواهد شد که در استقرار و ماندگاری نهال تاثیر دارد.

شکل ۲- نهال هلو

PTMP/SK/R&D/A/ Peaches and Nectarines 01 /07032021

داشت

پس از کاشت نهال هلو و شلیل در باغ باید بلافاصله نسبت به آبیاری آن اقدام نمود تا خاک کاملا نشست کرده و ریشه‌ها کاملا با خاک تماس پیدا کند. از آنجایی که هدف اصلی از آبیاری، تامین رطوبت لازم برای رشد گیاه و رقیق کردن خاک می‌باشد، عملیات آبیاری با توجه به شرایط منطقه و خاک باید به طور مرتب و منظم انجام شود. باید توجه داشت که ریشه هلو و شلیل نسبت به آب زیاد موجود در خاک (غرقاب) و عدم تهویه اراضی، حساسیت زیادی دارد و باید از آبیاری بیش از حد جلوگیری نمود تا سبب خفگی ریشه نگردد. بعد از هر دو آبیاری باید عملیات سله شکنی خاک درون گودال و طشتک آبیاری صورت گیرد.

با توجه به اینکه توصیه کودی به عواملی از قبیل جنس و بافت خاک، میزان اسیدیته خاک، عناصر موجود در خاک و اندام گیاه، رقم و سن درخت، آب و هوایی منطقه (میزان بارندگی، رطوبت، نور و...) میزان آبیاری بستگی دارد که در تمام نقاط کشور یکسان نمی‌باشد، لذا انجام عملیات نمونه برداری خاک و برگ و تفسیر نتایج آن بر اساس تجزیه‌های آزمایشگاهی جهت تغذیه درخت و مصرف بهینه کودهای شیمیایی و حیوانی امری ضروری و الزامی است.

PTMP/SK/R&D/A/ Peaches and Nectarines 01 /07032021

شکل ۳- باغ هلو و شلیل

برداشت

دوره رسیدن میوه هلو و شلیل بعد از بدست آوردن حجم و رنگ لازم خیلی زود طی می‌شود و در شرایط عادی بعد از چند روز پس از برداشت به سرعت به مرحله رسیدن کامل می‌رسند و عدم برداشت به موقع آن‌ها باعث تغییر رنگ و اُفت کیفی میوه می‌گردد. این میوه‌ها دارای بافت نرم و آب زیادی بوده و صدمه پذیر می‌باشند، بنابراین لازم است در چیدن آن‌ها نهایت مراقب به عمل آید.

میوه‌های هلو و شلیل اکثرا بصورت تازه و به فاصله کمی پس از برداشت به بازار عرضه می‌شوند. البته برخی از ارقام علاوه بر تازه خوری در صنایع تبدیلی نیز مصرف می‌شوند، مثل ارقامی که برای تهیه انواع کمپوست و آب میوه کاربرد دارند. بنابراین شیوه چیدن میوه‌ها و چگونگی آن‌ها از زمان برداشت تا مصرف و حمل و نقل آن‌ها بر حسب نحوه مصرف آن متفاوت خواهد بود.

PTMP/SK/R&D/A/ Peaches and Nectarines 01 /07032021

روش صحیح چیدن میوه بدین ترتیب است که یک طرف قسمت دم میوه بالا قرار می‌گیرد و سپس پیچانده می‌شود با این شیوه به آسانی و بدون ضربه و آسیب، میوه از درخت جدا می‌شود.

شکل ۴- برداشت دستی هلو و شلیل

منبع

نوری، محمودرضا؛ حسین نیا، محمود. (۱۳۸۹).کاشت، داشت و برداشت هلو و شلیل. تهران: مدیریت هماهنگی ترویج کشاورزی

PTMP/SK/R&D/A/ Peaches and Nectarines 01 /07032021